

JUSTIITSMINISTEERIUM

Riigikantselei
riigikantselei@riigikantselei.ee

Teie 12.04.2024
Meie 06.05.2024

nr 2-5/24-00615
nr 8-2/3544

Seisukoha esitamine seaduse eelnõule (414 SE)

Riigikantselei edastas Justiitsministeeriumile läbivaatamiseks ning Vabariigi Valitsuse seisukoha kujundamiseks ettepaneku esitamiseks Riigikogu liikmete poolt 10. aprillil 2024 algatatud Euroopa Parlamendi valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (414 SE).

Eelnõust ja selle seletuskirjast nähtuvalt kavandatakse eelnõuga langetada aktiivse valimisõiguse (õigus valida) iga Euroopa Parlamendi valimistel 18. eluaastalt 16. eluaastale ning passiivse valimisõiguse (õigus kandideerida) iga 21. eluaastalt 18. eluaastale. Eelnõu üldine taotlus on kaasata valimis- ja kandideerimisõiguse langetamise kaudu senisest enam noori inimesi Euroopa asjade arutamisse ja otsustamisse.

Olles tutvunud algatatud eelnõu ja selle seletuskirjaga teeme Vabariigi Valitsusele ettepaneku eelnõu toetada, kui puuduvad õiguslikud ning muud takistused eelnõuga kavandatud muudatustele.

Eesti Vabariigi põhiseadus ei sätesta sõnaselgelt Euroopa Parlamendi valimistel hääletamisõiguslike ega kandideerimisõiguslike isikute vanusele piiranguid. Euroopa Parlamendi valimise kord on reguleeritud nõukogu otsusega 76/787/ESTÜ, EMÜ, Euratom ning sellele otsusele lisatud Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestest ja üldistel valimistel käsitleva aktiga (2020/2220(INL)),¹ millega on määratud muuhulgas kindlaks Euroopa Parlamendi valimistel proportsionaalse esindatuse põhimõte, samuti Euroopa Parlamendi liikme mandaadiga kokkusobimatud ametikohad. Aktiivse ja passiivse valimisõiguse ea alampiiri see akt ei sätesta. Need küsimused on jäetud liikmesriikide siseriiklike õigusaktide reguleerida.

Eestis reguleerib Euroopa Parlamendi valimisi Euroopa Parlamendi valimise seadus, mille kehtiva redaktsiooni kohaselt on Euroopa Parlamendi valimistel hääleõiguslik iga 18-aastaseks saanud Eesti kodanik ning Eestis püsivalt elav Euroopa Liidu kodanik, kellelt ei ole tema päritoluriigis hääletamisõigust ära võetud. Kandideerimisõigus on igal Eesti kodanikul, kes on valimispäeval vähemalt 21-aastane, kelle püsiv elukoht on Eestis, see tähendab tema elukoha aadressiandmed on kantud rahvastikuregistrisse, ja kellelt tema päritoluriigis ei ole kandideerimisõigust ära võetud.

Siiski tuleb eelnõu seletuskirjas kindlasti selgitada, kas olenemata sellest, et põhiseadus ei sätesta Euroopa Parlamendi valimisiga ega kandideerimisiga otsesõnu, võiksid piirid valimiseale tuleneda põhiseaduse teistest normidest, eelkõige põhiseaduse 3. peatükist.²

Ei ole ühemõtteliselt selge, kas ka Euroopa Parlamendi valimistel teostab rahvas kõrgeimat riigivõimu. Kuigi Riigikohtu üldkogu on oma 1. juuli 2010 otsuses 3-4-1-33-09 vastanud sellele küsimusele jaatavalt, on viidatud otsusele esitatud eriarvamuse kohaselt ning ka PS kolmanda peatüki kohta koostatud [põhiseaduse kommentaaride](#) kohaselt vastupidiseid arvamusi. **Kui siiski jaatada, et ka Euroopa Parlamendi valimistel teostab rahvas hääleõiguslike kodanike kaudu kõrgeimat riigivõimu, ei oleks võimalik lihtseadusega Euroopa Parlamendi valimisiga muuta.**

Lisaks tuleks seletuskirjas samuti selgitada, kas ja millised mitteõiguslikud ohud või riskid võivad kaasneda alaealistele isikutele valimisõiguse andmisega. Eeskätt peaksid ka alaealised valijad olema selleks hariduslikult ja sotsiaalselt valmis.

¹ Vt [European Electoral Act](#).

² PS § 56 järgi rahvas teostab hääleõiguslike kodanike kaudu kõrgeimat riigivõimu Riigikogu valimisega ja rahvahääletusega. PS § 57 kohaselt on hääleõiguslik Eesti kodanik, kes on saanud kaheksateist aastat vanaks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Madis Timpson
Minister

Kaidi Meristo 54200081
Kaidi.Meristo@just.ee